

در آن صورت ۶۶۶ تومان و کسری حقوق داشتیم.

ماده سوم - مستوری دیوانی وزراء مذکور در ماده فوق هر مبلغ و مقدار باشد از بابت نلت حقوق وزارتی که در زمان بیکاری دریافت نمایند کسر شده و تأدیه نخواهد شد.

سلیمان میرزا - خلیلی رحمت فرموده اند

ماده چهارم - وزارتیکه در دوره مشروطیت ثانی متصدی مقام وزارت شده و مشمول ماده دوم این تصویب نامه نیستند مستمریات شخصی یا شهریه های مصوبه در باره آنها کمافی السابق موافق قسمت سیم ماده چهارم تصویب نامه بیست و ششم رمضان (۱۳۳۰) پرداخته خواهد شد.

تصویب نامه در کتابخانه ریاست وزراء ضبط است .

سلیمان میرزا - معلوم است اشخاصی که قبل از دوره فترت وزیر بوده اند از این قاعده کلی محروم هستند بلی آقایان وزراء خلیلی خدمت کرده اند و خوب مملکت را اداره کرده اند البته هر کسی تا خود را اداره نماید نمی تراند دیگری را اداره کند اول باید آتیه خود را تأمین بکنند بعد در فکر مردم باشد البته خیالشان باید راحت باشد این اشخاص خیل و خوب و خلیلی عالی - مقام هستند منتهی مالیه مملکت فقیر است . باشد ضرری ندارد . تصویب نامه دیگران است

سواد تصویب نامه ۷۲۷۶

هیئت وزراء

وزارت جلیله مالیه

در جلسه ۲ عقرب هیئت وزراء تصویب نمودند که چون تصویب نامه مورخه اول دلو ۱۲۹۷ در تحت ۳۸۱۵ بصورت خود باقی است آقای املا المملک می - تواند از تصویب نامه مذکور شهریه خود را استفاده نمایند

تصویب نامه در کابینه ریاست وزراء ضبط است
سلیمان میرزا - این است اوضاع مالی مملکت اسامی آقایان وزراء و رئیس الوزرا عظام نزد بنده است ولی چون نمی خواهم وقت مجلس تلف شود از خواندن آن صرف نظر میکنم و در موقع خود بهر يك از آقایان که مایل باشند ارائه خواهم داد موافق این صورت تقریباً بیست و شش نفر وزیر و چهار رئیس الوزرا در این مدت بوده اند علاوه بر چند نفری که بواسطه اینکه نمی خواستند زیر بار این تصویب نامه بروند و بجای دیگر بعد از وزارتشان این حقوق را دریافت نداشته اند، مابقی شاید این حقوق را دریافت نموده اند که جمعاً یکصد و چهل هزار تومان میشود آیا این مسئله از سوه قانون تشکیلات است ؟ اگر کمیسیون تطبیق حوالجات با همان اقتدار قانونی می توانست از این تصویب نامه ها که در ایام فترت مثل برک خزان میریخت جلو گیری کند آیا اینهمه از مالیه بدبخت این مملکت تفریط میشد ؟ اگر تمام تصویب نامه ها بیاورند و ملاحظه کنید آنوقت معلوم خواهد شد چه خبر خواهد بود خرابی تنها از بدی قانون یا نبودن قانون نیست حتی از عدم اجرای قانون هم نیست بلکه از تاریکی افکاری است که آقای وزیر

فرمودند روشن است و بنگانه علاج بسط معارف و دانا شدن مردم است و پس هیچ چاره و علاجی جز این نیست . حالا چون خود را حامی این قانون معرفی میکنیم و شخصاً یکی از رای دهندگان باین قانون هستیم لذا یکی یکی از مواد آنرا بخوانیم آقای وزیر بفرمایند کدام يك از این مواد بدست یا عملی نیست

قانون تشکیلات وزارت مالیه مملکت ایران

ماده اول - وزارت مالیه بتقسیمات ذیل تقسیم می شود .

۱ - وزیر دارائی

۲ - اداره تشخیص عایدات و خالصجات و مسکوکات

۳ - اداره خزانه داری کل

۴ - اداره محاسبات کل مالیه دیوان عمومی و وظائف

۵ - اداره گمرکات

۶ - اداره محاکمات مالیه

۷ - کمیسیون تطبیق حوالجات

۸ - دایره پرسنل و ملزومات

۹ - مجلس مشاوره عالی برای محاکمات اداری

سلیمان میرزا - این نه شعبه وزارت مالیه است آقای وزیر کدام يك از این شعبات را حذف خواهد کرد ؟ اگر هم میخواهد هم خزانه را به صندوق تبدیل کنند که تغییر اسم است و بقول آقای سردار معظم چسبیدن عبارت است حالا اگر از بیست خزانه داری بدمان نمی آید اسمش را صندوق بگذاریم و یا چنانکه آقای وزیر فرمودند میز و صندوق را از این طرف اطاق بردارند و طرف دیگر اطاق بگذارند با عدد صندوقهای اطاقها را کم و زیاد بکنند آیا باین ترتیب تصور می کنید مالیه که روح مملکت است اصلاح خواهد شد ؟ بنده با وجود اینکه مخالفم خیلی مایلیم این اقتدار و اختیار را با آقای وزیر مالیه بدهند تا اینکه آقای وزیر ملاحظه ایشان را بفرمایند و بعد ببینند تا تغییر میز و صندوق و تغییر اشخاص که مأمور مالیه خراسان بفارس بروند و پیشکار مالیه فلانجا رئیس صندوق بشود امور مالیه اصلاح نخواهد شد باز هم توصیه جریان خواهد داشت و من که يك نفر وکیل هستم دست یک شخص را می گیرم می آورم منزل سرکار و می گویم مدیریت فلان اداره را باین شخص بدهید آقای وزیر هم برای اینکه بنده را ساکت کرده باشند قبول خواهند کرد پس تا وقتی که صحت عمل و امتیاز فعلی در کار نباشد و تا وقتی که محکومین پس از چندی بری الذمه می شوند و هیچ تغییر قانونی هیچ تغییر میز و صندوقی اداره مالیه که مقاشم خلیلی عالی است هیچ تجارتخانه کوچکی هم اصلاح نخواهد شد باز اشخاص غیر لایق در روی صندوقی هائی که مناسب با فضیلتشان نیست خواهند نشست و يك قاضی که عبارت را غلط می نویسد همانطوری که آقای مدیس فرمودند تقریر نویس که سواد فارسی ندارد همان صندوقی ما را اشغال خواهد کرد

رئیس - جمعی از آقایان اجازه خواسته اند و از طرفی هم آقای رئیس الوزرا تقاضای تشکیل کمیسیون نمودند که بعد از ختم جلسه باید آن کمیسیون تشکیل

شود اگر آقایان نمایندگان هیئت دولت موافق باشند بقیه نطق آقای سلیمان میرزا و نطق سایر آقایان بماند برای روز شنبه دو ساعت بغروب (بعضی گفتند صحیح است)

سلیمان میرزا - بنده هم عرضی ندارم در جلسه آتیه بقیه عراض خود را عرض خواهم کرد (مجلس ۲ ساعت از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۳۹

صورت مشروح مجلس یوم

سه شنبه سلخ شهر صفر ۱۳۳۰

مطابق ۹ عقرب ۱۳۰۰

مجلس یکساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن المملک تشکیل گردید .

صورت مجلس یوم پنجشنبه چهارم عقرب

را آقای تدین قرائت نمودند

رئیس - نسبت بصورت مجلس اعتراض هست یا نه .

(اظهاری نشد)

صورت مجلس تصویب گردید . دستور امروز چنانچه قرائت شد بقیه شور در ماده واحده است که آقای وزیر مالیه پیشنهاد کرده اند ولی قبلاً بعضی مطالب است که باید بمرض آقایان برسد .

اولاً راپورتی است از کمیسیون تطبیق حوالجات رسیده دائر بر عملیات خودشان از زمانی که تشکیل شده الی حال باید طبع شده و بین آقایان توزیع شود .

ثانیاً اشخاصی که برای کمیسیون ها انتخاب شده اند :

سه نفر برای کمیسیون داخله لازم بود آقایان حاج نصیر السلطنه - شیخ العراقرین و آقا سید کاظم یزدی انتخاب شده اند برای کمیسیون قوانین مالیه يك نفر لازم بود آقای حاج میرزا اسدالله خان کردستانی انتخاب شده اند برای کمیسیون نظام هم آقای مصمم السلطنه انتخاب شده اند .

ثالثاً راپورتی از شعبه پنجم راجع بنمایندگی آقای حائری زاده رسیده است اگر مخالف نیست جزو دستور بشود . مخالفی نیست گفته شدخیر

آقای شیخ العراقرین زاده احضار راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند .

در نتیجه جلسات متعدده که شعبه پنجم برای رسیدگی بدوسیه انتخابات یزد نموده راجع بصحت اعتبار نامه آقا سید ابوالحسن حائری زاده راپورت ذیل را تقدیم می دارد .

در تاریخ ۲۴ شعبان ۱۳۳۸ بموجب امر تلگرافی وزارت داخله در اجرای انتخابات حوزه مرکزی یزد و توابع حکومت یزد هیئت نظار را مطابق قانون انتخابات تشکیل هیئت نظار از دویم رمضان اعلان انتخابات راداده و از دوم شوال ده روز برای توزیع تعرفه در حوزه مرکزی یزد و پنجروز بجهت اخذ آراء تعیین و در شانزده محل ذیل شعبات هیئت نظار را تشکیل دادند .

اردکانی - میبد - رستاق علیا - رستاق سفلی - ندوشن - تفت و فراشاد - مهریز - بیش کوه - میان سکو - پشت کوه - کذابات - رباطات - بافق - بهاباد - شهر بابک - مروست و مطابق ثبت صورت مجلس ۹۲۵۰ ورقه تعرفه به شبات جزو تخصیص و ارسال داشتند و در حوزة مرکزی یزد در طرف مدت مقرر (۴۰۳۰) ورقه تعرفه توزیع و ازدوازه هم شوال شروع باخذ آراء نموده و در ظرف پنجروز (۳۴۹۹) ورقه رای اخذ از روز هفدهم شوال شروع باستخراج آراء حوزة مرکزی نموده و چون از روز سوم قرائت آراء وزارت داخله را بدون ذکر علت تلگرافاً امر بتوقیف انتخابات داد هیئت نظارت با حضور نماینده حکومت صندوق آراء را با دفاتر و ضمائم آن و همچنین دوسه و خلاصه صورت منتخبین بعضی شبات جزو مانند پشتکوه - بیش کوه - شهر بابک - مردشت - بهاباد بافق - رباطات - کذابات - ندوشن که انتخاباترا خانه داده و بهیئت نظار مرکزی ارسال داشته بودند و هر موم کرده در محل طرف اعتماد محفوظ داشته و شبهه رستاق علیا چون اخذ آراء نموده بودند صندوق آراء بنظر اهران شبهه سیرده شده و باقی شبات که شروع بانخابات نموده بودند تلگراف توقیف اعلام شده است در ۲۴ ذی حجه ۱۳۴۸ مجدداً وزارت داخله اجرای انتخابات را امرداد، حکومت هیئت نظار را تشکیل و بجای چند نفر اشخاص غایب و مستغنی عده دیگری تعیین و شروع بخاتمه دادن همان انتخابات سابق نموده و چون شبات یلید اردکان - رستاق سفلی - تفت و فراشاد میانکوه - مهریز اضافه بر تعرفه سابق تقاضای تعرفه نموده بودند هیئت نظار چهار هزار و دویست تعرفه مطابق ثبت صورت مجلس شبات مذکور ارسال داشته پس از آن بتفتیش اوراق و دفاتر انتخابات گذشته و قرائت بقیه آراء توقیف شده شروع نموده از (۱۶۲۶۴) تعرفه که در حوزة مرکزی یزد و شبات توزیع شده بود (۱۵۱۵۱) ورقه رای اخذ و در نتیجه قرائت و استخراج کلیه آراء مأخوذه آقای آقا سید ابوالحسن حائری زاده دارای اکثریت (۱۱۲۴۸) رای بوده هیئت نظار مطابق قانون بکفته برای اصغای شکایات و بکفته برای رسیدگی تعیین و در مدت مذکور چند ورقه شکایت که در دوسه موجود است رسیده هیئت نظار پس از رسیدگی شکایات را وارد ندانسته خانه انتخابات و نمایندگی آقا سید ابوالحسن حائری زاده با اکثریت (۱۱۲۴۸) رای اعلام نموده است شبهه پنج از مر اجمه وقت کامل در دوسه و مواد شکایات اعم ارشکایانی که از هیئت نظار داده شده و شکایاتی که در مدت قانونی افتتاح مجلس شورای ملی رسیده و تحقیق در مواد شکایاتی که نظر شبهه را جلب نموده با قطع نظر از تلگرافات متدوره که مبنی بر رضایت ارا انتخابات رسیده است شکایات را وارد ندانسته و باتفاق صحت نمایندگی آقا سید ابوالحسن حائری زاده را تصدیق می نماید .

رئیس - نسبت بنمایندگی آقای حائری زاده مخالفی نیست (گفتند خیر)

رئیس - رای می گیریم بنمایندگی آقای حائری زاده آقایانی که بنمایندگی ایشان را تصویب میکنند قیام نمایند .

غالب نمایندگان قیام نمودند .
رئیس - تصویب شد حالا شروع می شود بقیه شور در قانونی که از طرف آقای وزیر مالیه پیشنهاد شده یعنی ماده واحده چون نطق آقای سلیمان میرزا در گذشته نا تمام ماند لهذا امروز بقیه نطق خودشانرا می نمایند .

سلبان میرزا - قبل از آنکه بنده شروع کنم بخواندن قانون زیرا که امروز اگر آقایان فراموش نفرموده باشند در جلسه قبل عرایض بنده باینجا رسید که شروع کردم بخواندن مواد قانون و تقاضا کردم که آقای وزیر مالیه اگر مایل باشند هر يك از آراء قانون را غیر عملی میدانند و در هر يك از آنها نظریاتی دارند یادداشت فرمائید و بعد از بنده توضیح بدهند و حالا اجازه می خواهم قبل از آنکه شروع کنم بخواندن قانون دوسه کلمه راجع بسوه تفاهماتی که گویا از خارج و داخل شده است عرضه بدارم که رفع آنها بشود اولاً این مطلب در مرحله اولی اظهار کرده ام و با وجود این شاید بعضی ملتفت نشده اند باز تکرار میکنم مخالفتی که بنده شخصاً اینجا اظهار می کنم فقط و فقط راجع بوظیفه و کالتی است و بهیچوجه مربوط باین نیست که بهیئت دولت یا شخص آقای وزیر مالیه يك حمله شده باشد یا آنکه متوقع باشم بعد از رد شدن این قانون سبب بحران یا استعفا بشود در صورتیکه می توانم پیش بینی کنم که این ماده رد نخواهد شد (گفتند انشاءالله) و خودم هم بی میل نیستم این ماده رد نشود چون برای آقایانیکه خیال می کنند بواسطه این ماده مالیه اصلاح میشود یا بواسطه تغییر دادن اسم ادارات یا مثلا تبدیل اسم خزانه بصندوق مالیه درست می شود يك تجربه حاصل می شود خواهید دید که بواسطه این تغییر و تبدیل ادارات یا فرضاً تغییر معاکمات اداری بمعاکمات جزائی و حقوقی مالیه اصلاح نمی شود و شاید آقایانی که امروز در اشتباه هستند نظرشان این باشد که اگر چنانچه این ماده رد شود آن وقت می گویند یک نفر ایرانی که مکرر شاید در خارج هم میشنویم می خواست مالیه مملکتی را اصلاح نماید يك عده از و کلا مخالفت کردند و فرصت باو ندادند و الا مالیه ما را اصلاح مینمود در صورتیکه بنده مطمئن هستم باین تغییرات اصلاح نخواهد شد چون از این تغییرات خیلی داده شده است و همه دیدیم و باوجود اینکه بنده مخالف هستم بدم نمی آید این ماده تصویب شود زیرا می دانم باین تغییرات سطحی ابدأ مالیه اصلاح نمی شود بنا بر این لازم می دانم نسبت ببعضی سوء تفاهماتی که در خارج حاصل شده حتی بعضی از جرایم هم سرایت کرده است توضیح بدهم و رفع سوء تفاهم بشود البته آقایان فراموش نفرموده اند که آقای سردار معظم یریشب وقتی فرمودند علت پیش رفتن کار دو چیز است بنده يك سومی هم ذکر

کردم و آن اجرا نشدن قانون و قبول توصیه و توسط بود والا قانون معایبی که موجب جرائی این مملکت باشد ندارد شاید بعضی اتهامات و نواقص دارد (البته همه قوانین دنیا اتهامات و نواقص دارد وجود مجلس شورای ملی و برقراری او هم از برای همین است که هر گاه در قوانین مشکلاتی پیش بیاید و نواقص و مبهماتی داشته باشد مجلس تکمیل کند البته قانون منزه نیست نواقص هم دارد اما باید اصلاح شود و برخلاف آنچه بعضی از جرایم گفته اند هیچ از قانون نیست قانون مقصر نیست حاضر است حتی جرایم یاره اعتراضات را بجائی رسانیده اند که از آغاز مشروطیت تا امروز تمام و کلا را مقصر فرض کرده اند و همه تقصیراتی که در این مملکت رخ داده است بعهده و کلاه دانسته اند (اگر چه اسم نبرده اند ولی) شاید شیخونی هم که بطهران زده شد وسید ضیاءالدین بعنوان دیکتاتوری شیخون زد همه آنها را از قانون گذاران از آغاز مشروطیت تا بحال دانسته اند در صورتی که ابدأ اینطور نیست قانون گذاران از آغاز مشروطیت تا بحال خیلی زحمت کشیده اند و قوانینی که وضع شده است هیچکدام اجازه این دزدیها را نداده است یکی از آنها قانون تشکیلات مالیه است که بنده هیچ ندیده ام بمأمورین مالیه یا سایر قوانین بمأمورین عدلیه یا حکام و سایر مأمورین اجازه دزدی رشوه گیری یا استفاده های غیر مشروع دیگر را داده باشند گمان نمیکنم چنین اجازه را هیچ قانونی داده باشد پس اگر آنها دزدی کنند چه تقصیری بر قانون گذار است . دیگر آنکه شاید بعضیها مذاکرات مجلس و مخالفت بنده را بیهوده سرائی و اتلاف وقت مانع بودن از اصلاحات مالیه تصور میکنند فقط چیزیکه بنده در آن خصوص میتوانم تصور کنم عدم مانوسیت گویندگان و نویسندگان است باوضع مجلس شورای ملی والا در مجلس شورای ملی هر قانون و مطلبی وارد شود باید مذاکره شود و عبارتی که گفته اند (توضیح واضحات) شاید از برای نویسندگان و گویندگان اینطور واضح باشد برای بنده که اینطور واضح نیست بنا بر این خوب است همانطور که عرض کردم هفت نفر وزیر هفت ماده پیشنهاد کنند و مجلس بپذیرد و راحت بشود ولی متأسفانه گویندگان و نویسندگان داخل این مطالب ندهند که محاسن این ماده واحده را ذکر کنند تمام فقط همان اظهارات را که عرض کردم کرده اند و بنده عرض می کنم این اظهارات از نقطه نظر عدم مانوسیت بترتیب مجلس شورای ملی است چون شش هفت سال است مجلس در این مملکت از بین رفته بود لهذا فراموش فرمودند البته مذاکرات مجلس شورای ملی چه در اینجا چه در جاهای دیگر طول میکشد مخصوصاً در امر مالیه و بالاخره هم چنانکه بعضیها تکرار می کنند گفته اند ما و آتیه بنده هم آن جمله را تکرار می کنم (ما و آتیه تا بیستم) که باین ماده قانون مالیه اصلاح خواهد شد یا غیر اصلاح مالیه تنها منوط به جلب متخصصین فنی است چه از مالکات غیر همجوار چه از سایر جا های دیگر و رعایت امتیاز فضلی این یگانه علاج اصلاح مالیه مملکت است امتیاز فضلی یعنی چه -

یعنی از روی استحقاق روی يك سندی نشستن نه از روی توصیه و توسط و عدم استحقاق وقتی کسی از روی توصیه و توسط و عدم استحقاق مقامی را اشغال کرد افکار عمومی خراب می شود و آرزوی همه این می شود که عقب توصیه و توسط برود دیگر در پی صحت و درستی و قابلیت و امانت و صداقت نخواهد رفت شاید خیلی معایب دیگر هم داشته باشد ولی اصول معایب اینها است و همچنین هیئت دولت و مجلس هم در این نظریه موافق هستند که باید هر چه زودتر متخصصین را برای ادارات خصوصاً مالیه جلب نماید که از روی علم و اطلاع مالیه را اصلاح کنند و شاید پس از ظرف سه ماه که آخر مدت این ماده است آنها حاضر شوند و يك ترتیبی فراهم بیاورند که مالیه رو باصلاح برود باری بعد از اینچند کلمه که عرض کردم باز یادآوری می کنم که آنشب عرض کردم خیال دارم تمام مواد قانون را بخوانم و حالا می بینم شاید اسباب زحمت آقایان بشود و بلا و البته آقای وزیر مالیه مواد قانون را میدانند بنابراین امروز فقط اکتفا میکنم بچند ماده از کلیات که ملاحظه فرمائید آیا باین مواد که نوشته شده اگر عمل میشد آیا این اعتراضات پیش می آید و این خرابیها پیدا می شد و آیا تقصیر با کمیسیون حوالجات است یا با قانون است یا بواسطه اجرا نکردن قانون بنابراین شروع می کنم و از اول قانون تشکیلات مالیه را برای آقای وزیر قرائت می کنم به بینم آیا چه در نظر دارند قانون تشکیلات وزارت مالیه کل مملکتی ایران .

ماده اول - وزارت مالیه بتقسیمات ذیل تقسیم می شود .

۱ - دایره وزارتی گمان نمی کنم آقای وزیر بخواهند این ورقه را تغییر بدهند شاید هم بخواهند نمی دانم .

۲ - اداره تشخیص عایدات و خالصجات و مسکوکات در این ماده هم اگر آقای وزیر مالیه به خواهند تغییری بدهند ممکن است مسکوکات را تغییر دهند و ضرابخانه بنویسند یا خالصجات را جدا کنند باز گمان نمی کنم معناً تغییری بسکند شاید اسم تغییر کند

۳ - اداره خزانه داری کل اینرا هم که فرمودند بصندوق تبدیل می شود .

۴ - اداره معاسبات کل مالیه و دیون عمومی و وظائف .

۵ - اداره گمرکات ظاهراً گمرکات و معاسبات هم تغییری نخواهد کرد .

۶ - اداره معاکمات مالیه

۷ - کمیسیون تطبیق حوالجات

۸ - دایره پرسنل و ملزومات

۹ - مجلس مشاوره عالی برای معاکمات اداره آقای وزیر مالیه ممکن است فرمائید که معایب این سه ماده چیست و وقتیکه این ماده قانون پیشنهادی ایشان تصویب شد و بایشان اختیار داده شد بچه قسم اصلاح خواهند کرد و چه طور کم و زیاد می کنند حالا بر می گردیم بکمیسیون تطبیق حوالجات

که این اندازه راجع باو اعتراضات می شود و يك تقصیر عفو نشدنی که کرده است اینست که شیشه خالی لیوناد را حساب کرده است حالا ترتیب این جایش چه قسم می شود آن را کنار نداریم و وظائفش .

ماده ۴۷ - وظائف کمیسیون تطبیق حوالجات بشرح ذیل است

۱ - تطبیق حوالجاس مستقیم و اعتباری با بودجه ها و اعتبارات

مصوبه و تصدیق آنها قبل از رسیدن بامضای وزیر مالیه مقصود از این ماده این است که مجلس يك بودجه یا اعتباری را که تصویب کرده وقتی وزیر حوالجاتی میدهد بکمیسیون تطبیق حوالجات میرود باید با آن بودجه مصوبه تطبیق بکند اگر در مجلس شورای ملی تصدیق کرده اند او هم تصدیق بکند و اگر رد کرده اند او هم رد کنند حالا اگر مجلس نبود و يك بودجه بتصویب مجلس نرسیده یا فلان اعتبار بتصویب مجلس نرسیده در این صورت تقصیری بر او وارد نیست .

۲ - رسیدگی بحساب ادارات صاحب جمع نقدی و اجناس که در حکم نقدی است

نمیدانم کمیسیون تطبیق حوالجات در این مدت فترت نتوانسته است بحساب اشخاصی که صاحب جمع نقدی بوده اند رسیدگی کند یا خیر . و اگر کمیسیون تطبیق حوالجات میتواندست این وظیفه را انجام دهد یعنی اولیای امور وقت او را تقویت می گردند و کمیسیون حساب مأمورین مالیه را یکی بعد از دیگری رسیدگی میکرد آیا امروز اینقدر بقایا پیدا میشد در این صورت آیا تقصیر با قانون است یا قانون گذار یا عدم اجرای قانون

۳ - رسیدگی بحساب وزارتخانهها و کمیانی ها و اشخاصی که مطابق قرار دادها باید حق بدولت بدهند

اگر با کمیسیون تطبیق حوالجات مساعدت می کردند و او بتکلیف خودش عمل میکرد حساب کمیانیها و اشخاصی که بدولت مدیون هستند و باید بدهند رسیدگی میکرد و طلب دولت گرفته میشد آیا حالا ما آنقدر دچار مشکلات میشدیم نه شاید آنقدر کسر بودجه هم پیدا نمیکردیم آیا کمیسیون این وظیفه را انجام نداد یعنی با او مساعدت نشد نمیدانم با این ترتیب تقصیر قانون است یا قانون گذار یا عدم اجرای قانون

(ماده ۴۸ - کمیسیون میتواند هر نوع اطلاعات راجع به عایدات و مخارج دولتی را که لازم بداند از ادارات و دوائر مالیه مستقیماً و از ادارات دیگر بتوسط وزارت مالیه بخواهد و تمام آنها مکلف در دادن این اطلاعات هستند

(ماده ۴۹ - اگر کمیسیون در ضمن اجرای وظائف خود نقصی در اجرای قوانین و نظامنامه های راجع به مالیه مشاهده کند و یا قلب و خیانتی بیننده راتب را بوزیر مالیه اطلاع میدهد

اینجا نوشته نشده اجازه دزدیها را بدهد اینجا نوشته است که راپورت میدهد و جلو گیری می کند در

این صورت من نمیدانم چه سبب شده است که این ترتیبات و دزدی های ادارات را بقانون نسبت می دهند .

ماده ۵۰ - تصویب و تصدیق کمیسیون رفع مسئولیت از وزیر مالیه نمیکند دست وزیر مالیه هم باز است چون اوستاوشول است باوجود اینکه کمیسیون رای میدهد سلب مسئولیت از وزیر مالیه نمیکند

ماده ۵۱ - تصدیقات اداری اعضای کمیسیون مزبور در مجلس مشاوره عالی رسیدگی میشود ولی راپورت مجلس مشاوره عالی در صورت محکومیت اعضاء کمیسیون بقرات ۶۳ و ۶۴ و ۷۰

ماده ۶۳ - پس از تصویب مجلس شورای ملی و در غیاب مجلس پس از تصویب هیئت وزراء بموقع اجرا گذاشته میشود .

مواد این قانون را که فعلاً طرف حمله است هر کدام را ببینیم همین قسم است شاید بعضی نواقص و ابهامات داشته باشد اما بهیچ وجه این قانون سبب نشده است که این خراب کاریها در مالیه بشود یا اینکه غیر عملی بودنش را بنده نمیدانم چون نمیخواهم وقت مجلس را بنده شخصاً اشغال کنم بنابراین همین چند ماده که خواندم اکتفا میکنم و آقای وزیر مالیه اگر ممکن است و جزء اسرار نخواهد بود چون اگر جزء اسرار هم باشد پس از يك هفته دیگر بروز نخواهد کرد اگر نقشه در نظر گرفته اند و بان ترتیب میخواهند مالیه مملکتی را اصلاح کنند فرمائید تا ما هم مطلع شده و عامه مردم هم که فرمودند افکارشان روشن است روشن تر شود و اگر هم مصلحت نمیدانند مختارند .

وزیر مالیه - بنده در جواب شاهزاده چیزی که عرض میکنم اینست که راجع به مستشارها اگر مذاکراتی شده که مستشار های مالیه می آیند و مالیه را اصلاح میکنند نباید در این خصوص تا این درجه غلو کرد ملتی که نتواند برای خودش کار کند نباید هیچوقت انتظار داشته باشد که دیگری از خارج آمده و برای او کار کند (گفته شد صحیح است).

شما این مستشارها را که اینجا می آورید یا خودتان را اجیر و محکوم بحکم اومیکنید یا اینکه این مستشار در تحت حکم شما است اگر مستشار در تحت حکم شما شد پس شما آمر نالایقی هستید که مأمور نمیتواند بحکم شما رسیدگی بکار کند برای اینکه اگر بنا باشد شما عدم لیاقت خود را اثبات کرده بگوئید ما نالایق هستیم و نمی توانیم بدون مستشار کار کنیم و مالیه مملکتی ما بهیچوجه اداره نخواهد شد مگر آنکه مستشار بیاید بنده از همه ملتی مایوسم (صحیح است) بنده نمیتوانم قبول کنم که يك ملتی منتظر باشد يك اجنبی مملکت او را اصلاح کند وقتی می آید باید فهمید

مرکز اتکاء او چیست اگر يك مستشاری بیاید وقتی شما نالایق باشید و مرکز اتکاء آن مستشار نباشد مرکز اتکاء آن مستشار آنوقت یکی از سفارتخانهائی خواهد بود که در این مملکت قوی است و آن مستشار بحرف شما تمکین نمیکند و نوکر آن سفارت خواهد شد پس بنابراین شما نباید انتظار داشته باشید که يك

اجنبی آمده و خانه شمارا درست کند وقتی او خوب کار میکند که شما وزیر فهمیده و پارلمان خوب و ملت خوب داشته باشید و قتیکه شما وزیر خوب نداشته باشید و کلیل خوب نداشته باشید پارلمان و جبات و افکار همومی خوب نداشته باشید مستشار هم مرکز انتکائی نداشته و بآن طرفی تکیه خواهد کرد که قوی بوده و مرکز انتکاء او باشد و البته آنهم یک مرکز انتکائی خواهد بود که مناقش با منافع ایرانست و قومیت ما مخالف است پس بنابراین نباید انتظار داشته باشید که مستشار در اینجا نباید و مالیه شما را درست و اصلاح کند آن کسیکه می گوید مستشار می تواند مالیه ما را اصلاح کند من متکراهتم می گویم مستشار باید در این مملکت نیاید و رئیس اداره باشد زیرا آنها اشخاصی هستند که با ایرانی بهیچوجه خصوصیت ندارند توصیه قبول نمیکنند کسی از آنها توقع ندارد. لذا دوام میکند دوام وعدم دوام آنها هم باید باخته های شما باشد اگر تکیه گاه آن مستشاران پارلمان و مردم هستند تکیه گاه وزیر هم که همین پارلمان است چرا وزیر دوام ندارد ولی مستشار دوام دارد پس معلوم میشود که تکیه گاه مستشار جای دیگری است که دوام دارد و اگر مرکز انتکاء مستشار هم شما هستید پس باید بی دوام باشد همچنانکه ایرانی بی دوام است و وقتی می خواهد کار بکند یک اغراض خصوصی و یک منافع و استفاده هائی پیدا می شود و اشخاصی که می خواهند اصلاح نشود با اوضدیت میکنند و او را از کار بیرون میکنند پس باید فهمید که دوام مستشار برای خاطر شما و درست شما نیست بلکه دوام اروپائی بواسطه تسلط اوست که در اینجا دوام میکند و ملت دوام مستشار بواسطه اینست که فلان خارجی وقتی پارتی او شد و با او موافقت کرده حامی او میشود آنوقت اغراض خصوصی ما پیش میرود دلیل دیگرش این است که مستشار کسی را نمی شناسد اما وقتی وزیر شما کسی را شناخت شما با اوضدیت می کنید.

البته وقتی وزیر ببیند کسی با او ضدیت نمیکند کار صحیح می کند وقتی ببیند یک پارلمانی است که طالب اصلاحات است آن وزیر هم قهراً کار خوب می کند.

پس وقتی که وزیر کار خوب نمی کند برای این است که مردم نمی خواهند کار خوب بشود وقتی که مردم نمیخواهند کار خوب شود وزیر هم طبعاً کار خوبی نمیکند زیرا می گوید دلیل ندارد من خودم را با مردم طرف کنم دو روز عمر دارم دست آژ زندگانی روزمره بر نداشته بهر ترتیبی است یک کاری می کنم خوب شود باید بشود بن چه مربوط است این مردم هم با اینطور اشخاص همیشه مسامحت دارند.

اما اگر وزیر بخواهد کار بکند جلوگیری از تجاوزات بکند یک سیاسی برضد او می شود و یک دستجاتی تشکیل می کنند و او را بزودی بر زمین میزنند آنوقت من بپشم هر کس تندرو و طالب حقیقی اصلاح و علاقمند باصلاح بود نتوانسته است کار بکند اما

اینکه شاهزاده از کمیسیون تطبیق حوالجات مذاکره فرمودند بنده خودم دوسورت حساب فرستادم بکسی راجع بعمل الدوله پیشکار آذربایجان چون راپورتی از آذربایجان رسیده بود راجع به معاملات جنسی آنجا که متصدی آن معدن الدوله بود بنده فرستادم به کمیسیون تطبیق حوالجات و دیگر یک حسابی بود راجع به میرزا قاسمخان آصف الملک شیرازی که در جراید نوشته شده بود آنرا هم بنده فرستادم به کمیسیون متأسفانه بعد از هشت نه ماه هیچ اقدامی نکردند و همانجا ماند.

تصور فرمائید تمام قصور با وزارت مالیه بوده خیر کارها با آنجا فرستاده می شد وقتی که می دیدند کار خیلی معطل می شود و نمی توان آنقدر تعطیل را قبول کرد آنوقت با اینجهت کارها با آنجا فرستاده شده و بعد هم چون کار در یک خط بدی افتاده و همینطور شده است که ملاحظه می کنید و اما اینکه می فرمائید مایوس از اصلاحات وزارت مالیه هستند بنده از روز اول یک لایحه پیشنهاد کردم که کمیسیون از مجلس بگذرد و نقطه نظر بنده این نبود که در مالیه مالک الرقاب و دیکناتور باشم چون بعضی مواد قانون تشکیلات امروزه را عملی نمی دانم و با سلیقه بنده فرق دارد و البته لازم نیست که اگر سلیقه بنده موافقت با قانون دیگری بکند حکماً آن عملی باشد یا بالعکس بنده شخصاً عقیده ام این بود که این قانون بعضی از موادش عملی نیست و محتاج بتغییرات است و از آنجا که معتقد بوده ام هیچ ماده قانونی را نمی توان تغییر داد یا برخلافش رفتار نمود مگر آنکه از طرف مجلس اجازه داده شود.

این بود که دو کمیسیون بنده پیشنهاد کردم برای اینکه از طرف مجلس ناظر باشند یکی در مایهات و یکی در مخارج مالیه.

مثلاً اگر دولت از یک مملکتی مستشارخواست گفت نمی آیم یا آن دولت نخواست و قبول نکرد مستشار بفرستد باید مالیه ما بهمین حال باقی باشد گمان نمی کنم تصدیق بکنند.

بنابر این بنده از این نقطه نظر که صورت بهتر داشت در آمده است پیشنهاد کردم که اگر یکی از مواد قانون تشکیلات عملی نباشد و بخواهیم تغییر بدهیم مورد استیضاح واقع شود آنها را در کمیسیون مالیه روزاول قرائت کردند مذاکراتی شد و جلسه دیگر معلوم شد در جلسه دیگر آقای مشیرالدوله و آقای موتهن الملک هم تشریف داشتند بالاخره این ماده نوشته شد حالا این مذاکراتی که می شود خودش اسباب یک یأس می شود که دیگر هیچکس در این مملکت نتواند سر بلند کند یا کار بکند اما اینکه فرمودید کمیسیون تطبیق حوالجات چه کارهایی کرده این را هم سرکار نمی توانید تشخیص بدهید زیرا سرکار در این مملکت نبودید و اگر هم در این مملکت بودم هیچگاه داخل در مالیه نبودید و قتیکه از کمیسیون تطبیق بمعاونت وزارت مالیه منتقل شدم مقصود در زمان تصدی و معاونت خود در وزارت مالیه همیشه این بود که هیچ کاری نشود مگر اینکه به

تصویب کمیسیون مزبور باشد و بالاخره یکمندی هم مابین بنده و کمیسیون تطبیق سخت در گرفت اوراق درخواست که با آنجا می فرستادم یکماه معطل می شد حتی بنده بکمیسیون نوشتم شما مکلف هستید در عرض سه روز آنچه را که شما می رسید یا مثبت یا منفی جواب بدهید و از آنجا که آنها مستقیماً در تحت حکم و امر قوی وزارت مالیه بودند و از طرف مجلس شورای ملی انتخاب شده بودند نظر خودشان را اجراء میکردند و وزیر هم با آنها نمی توانست حکم کند چون یک عضوی که عزل و نصب او در دست وزیر مالیه نباشد البته هر کاری بخواهد می کند کار کند یا نکند اهمیت نمی دهد اما اینکه می فرمائید هیچ حساب برای ایشان فرستادند این طور نیست و چنانچه عرض کردم فرستاده میشد خلاصه پس از مذاکرات در کمیسیون قوانین مالیه رای کمیسیون باین قرار گرفت آن ماده که بنده پیشنهاد کرده بود نباشد و بجای او این ماده واحد تهیه و بمجلس آمده باشد چون نظر کمیسیون اینطور قرار گرفته بود بنده هم موافقت کردم باز هم عرض میکنم بنده نظر آن اشخاصی را که معتقد هستند از ایرانی کاریش نمیرود و نمی توان کار بکنند یا اینکه دیگری آمده ما را اداره بکنند بنده کاملاً رد می کنم و اشخاصیکه علاقمند بوطن و مملکت هستند خوب بود عرض اینکه اینجا مواد قانون را بخوانند و در پارلمان از یک وزیر بیبرسند که شما کدام را قبول دارید و کدام را قبول ندارید (البته اگر بنده عرض میکنم وزیر باید اجازه وسیعی در کلیه امور داشته باشد که هر کدام را قبول ندارد بطوریکه کار مملکت زمین نماند بدون اینکه معطل شود هر چه بنظرش میرسد بکند و قانون آنرا بمجلس پیشنهاد کند خوب بود آقایان که بموجب قانون اساسی در کارهای مالیه مملکت ذی دخل و در اصلاح مملکت علاقمند می باشد عرض آن دو کمیسیون که پیشنهاد شده بود میگفتند ده کمیسیون باید باشد و من گفتند عرض آن دو کمیسیون باید یک ماده زیادی از طرف مجلس بروند در مالیه بنشینند و این صورتهای امر روزی را در تحت نظارت در آورند و یک هاتوری بکنند که مالیه ما بدتر از این صورت نشود اینکه می فرمائید قانون اجراء نشده صحیح است مسلم است اجراء نکردن قانون بواسطه نداشتن نیت خوب است زیرا براسطه نداشتن نیت خوب روزگار مالیه مملکت ما باین روز افتاده است بنابراین وضعیات حاضر مسلم است خوش نیست و گمان نمی کنم کسی هم تصدیق کند که مالیه مملکت ما حالش خوش است همه می دانند با چه عبرتی امروزه چرخهای مالیه حرکت می کند و کسی نمی داند بعد چطور حرکت خواهد کرد بنا بر این بودن یا نبودن قانون یا نسخ یا موقوف الاجرا بودن آن یک چیزهایی است که فعلاً مربوط باصلاح مالیه مملکت نیست اگر امروزه یک عملیاتی در مالیه مملکتی ما بشود ممکن است برای بدخوب باشد والا قانون را شما نگهدارید یا نسخ کنید فرق ندارد چیزی که هست اینکه اگر بخواهید این قانون اصلاحاتی بکنید بعضی از مواد قانون است که نمی گذارد شما آن اصلاحات را بکنید و اگر نقض کنید البته خلاف قانون رفتار کرده اید بنا بر این بنده اینطور بهتر می دانستم که

شاهزاده که حامی قانون هستند یکمندی حامی اصلاح وزارت مالیه باشند و اگر باین ماده که بنده پیشنهاد کردم معتقد نبودید خودشان بفرمایند چه ترتیب وزارت مالیه باید اصلاح شود ایشان یک وکیل هستند و حق دارند ۱۵ نفر را با خود همراه کرده و یک قانون پیشنهاد کنند باین طریق اصلاح این مالیه چیست پس باید فهمید علت اینکه مالیه ما باین حال افتاده است و اینکه می گویند ایرانی نمی تواند کار کند مگر بواسطه وجود خارجی هیچ خارجی دلش برای ما سوخته است هیچ خارجی در فکر خانه ما نیست اگر شما خودتان فکر خود نیاشد خارجی فکر شما نیست بنده همان روزی که وزارت مالیه را عهده دار شدم یک اختیاراتی خواستم تا بتوانم کار کنم اگر اختیارات نداشتند دستهای بنده بسته باشد و بخواهند کار کنم بنده نمی توانم این شرط اول بنده بود و عرض بنده از این ماده این بود که تصور می کردم وقت و موقع رسیده که مالیه اصلاح بشود بنده تصور می کردم وقتی این ماده بمجلس بیاید باین اتفاق کامل تصویب می شود و در خارج یک آمار خوبی برای بنده که می خواهم وزارت مالیه را اصلاح کنم خواهد داشت حال امن می بینم یک مخالفت هائی می شود و در خارج اشخاصی که منکر اصلاح بوده و این اصلاحات را مضر می دانند وقتی بشنوند با اینکه اکثریت مجلس باین قانون رأی داده است یک عده مخالف هستند آنوقت این اشخاصی که مخالف باین ترتیب هستند پیش خود خواهند گفت ما می توانیم از اختلافات آنها استفاده کرده بانظریات مخالفین موافقت نموده و اسباب زحمت کارکنان وقت را فراهم آورده نگذاریم کار کنند اینست که آن روز اول که بنده بمجلس آمدم و این مواد را پیشنهاد کردم با یک ایدوار می گفتمی که می کردم که همه آقایان طالب اصلاحات وزارت مالیه هستند و حالا بعکس می بینم مخالفت هائی می شود و ممکن بود دو ماه یا چهل روز دیگر که ثابت می شد یک ایرانی می خواست وزارت مالیه را اصلاح کند و نتوانست آن روز این فرمایشات را می فرمودند بنده اینکه از اول بنده را کسل و آزرده خاطر و مایوس کرده و عهده دار خارج حاضر کنند که بگویند مجلس هم باین اصلاح و این ترتیب موافقت ندارد البته همه می دانند در اصلاحات برای هیچکس نفی نیست ولیکن در خرابی نباید هست هر ساعت یک دولتی بخواهد قلم بردارد و بودجه را اصلاح کند همه مردم با او طرف خواهند بود بنابراین باین صورتهائی که در کار پیدا شده تصور میکنم که این ماده اگر با اکثریت نصف بگذرد و بگذرد باز آن اشخاص مقهور که در خارج هستند و می دانند عده مخالف بوده اند در خیال استفاده خواهند بود و بنده اول که عضویت کابینه را قبول کردم باین شرط بود که اختیاراتی بمن داده شود دست بنده را باز بگذارند و بتوانم کار کنم بنده مقصود نداشتم که در مجلس بیایم و کشتی بگیرم بنده خواستم به مملکت و مالیه مملکت خدمت کنم مقصودم چیز دیگری نیست این مقصود بنده بود و نمی خواستم با کسی کشتی بگیرم.

آقای وزیر مالیه پس از اختتام نطق خود از مجلس

خارج شدند.

رئیس - آقای مدرس و چند نفر دیگر پیشنهاد کرده اند مذاکرات کافی باشد آقایان مذاکرات را کافی می دانند.

(چشمی گفتند کافی است)

سلیمان میرزا - بنده عرض دارم اجازه می فرمایند.

رئیس - آقایان مذاکرات را کافی می دانند.

سلیمان میرزا - بنده توضیح دارم آقایان چطور مذاکرات کافی می دانند چون آقای وزیر یک تمتهائی به بنده زدند بنده چطور ساکت بمانم

رئیس - اگر توضیحی دارید بفرمائید

سلیمان میرزا - متأسفانه آقای وزیر تشریف بردند در ضمن دفاع قانون یک نسبت هائی برایش بنده دادند که بنده جداً آنها را تکذیب میکنم مثلاً فرمودند که بنده نسبت به مستشاران خارجه گفته ام که مستشارها باید مملکت ما را اصلاح کنند و یک اختیارات مافوق وزیر داشته باشند ایشان اینطور ترجمه فرمودند که هر کس علاقمند باین باشد که دیگری بیاید و مملکت را اداره کند باید مایوس باشد هرگز مملکت اداره نخواهد شد بنده هم این عقیده را دارم که دیگری نیاید بیاید مملکت را اداره کنند و نیاید در این مملکت مداخله نماید شاید یک شخصی که در این عقیده بیشتر جدی بوده و بیشتر دوندگی کنند بنده باشم نه آقای وزیر

نصرت الدوله - تأمل بفرمائید موقعیکه آقای وزیر تشریف می آورند بفرمائید

سلیمان میرزا - بنده حاضر هر وقت تشریف می آورند باز عرض کنم چون به بنده تهمت زده و نسبت هائی داده اند بنده وظیفه ام اینست که دفاع کنم بنده بکلی تکذیب میکنم آنچه را که ایشان فرمودند و بلی بنده طرفدار این هستم که مستشار باید بیاید امور اداری مملکت ما را اصلاح کند صریحاً عرض میکنم مادر مملکت خودمان اشخاص عالم باندازه نداریم و چون بنده امتیاز قضائی را قائل هستم عرض میکنم آنها عالمتر و متخصص ترند آنها را مقدم میدارم و پیشنهاد میکنم برای ادارات جلب شوند و ما هم اختیار داریم نه آن عباراتی که آقای وزیر فرمودند که خودش را متکی بیکی از سفارتخانهها میکنند این مذاکرات خارج از ترتیب مجلس بود و خیر اگر در این مملکت تکیه کردن بقوی خارجی اسباب بیشراف میشد و خیلی از وزرای ما تکیه کردند از همه بیشتر آقای سیدضیاءالدین و وثوق الدوله که تکیه کردند ولی نتوانستند کاری بکنند

رئیس - از حدود توضیح خارج نشوید

سلیمان میرزا - بپشم بنده عرض میکنم آنطوریکه آقای وزیر مالیه فرمودند که بنده علاقمند باصلاح مملکت نیستم اگر مقصودشان این عبارت بود کاملاً تکذیب میکنم و همچنین آنچه را که در باب مستشارها فرمودند مقصود بنده آنطور نیست و آمدن مستشار تکلیفش معلوم است و اینها یک

چیز هائی است که هیچ در مذاکرات بنده داخل نبود.

رئیس - رای میکنیم که مذاکرات کافی است یا خیر آقایانیکه مذاکرات را کافی میدانند قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد رای میکنیم که داخل در شور دویم یاسیم بشویم یا نه.

سر دارم عظم - اجازه میفرمائید

رئیس - بفرمائید

سر دارم عظم - رای دخول در شور گمان میکنم در روزی که شروع میشود باید گرفته شود.

رئیس - خیر جزء شور اول است امروز باید رای بگیریم که داخل شور دویم بشویم یا خیر - پس از آنکه رای دادید شور دویم باید بشود آنوقت پنج روز دیگر شور دویم بعمل خواهد آمد (گفته شد صحیح است) رای میگیریم که پنج روز دیگر شور دویم بعمل بیاید یا خیر آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد نسبت به ماده چین هم فراموش شد که این رای گرفته شود چون شور اول بود باید رای گرفته شود که داخل شور دوم بشویم یا نه رای میگیریم که راجع به ماده چین داخل شور دوم بشویم آقایانیکه معتقد بشور دوم ماده چین هستند قیام فرمایند

(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقای شیخ الاسلام نماینده اصفهان از وزیر پست و تلگراف راجع بقرارداد پستی بین ایران و افغانستان سؤالی دارند وزیر هم برای جواب حاضرند سؤال را بفرمایند تا جواب دهند.

شیخ الاسلام - این سؤالی است که توسط مقام ریاست مجلس شورای ملی کرده ام که صورتش قرائت میشود

(بعضیون ذیل قرائت نمودند)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی از قرار بعضی اخبار موقه قرارداد پستی فمابین دولتین علیتن السلامین ایران و افغانستان منعقد شده و مقرر شده است بوقوع اجراء گذارده شود و حال آنکه مطابق قانون اساسی ایران قرارداد باید اول بمجلس شورای ملی مراجعه شده و پس از تصویب بوقوع اجراء گذارده شود از ریاست وزراء عظام سؤال شود که چگونه قرارداد فوق بمجلس شورای ملی مراجعه نشده است

وزیر پست و تلگراف - اطلاعات جناب شیخ الاسلام را تکذیب میکنم چنانچه خاطر محترم نمایندگان مسبوق است عهد نامه مودت بین دولت ایران و افغانستان بمجلس تقدیم شده و مجلس هم بکمیسیون خارجه مراجعه کرده انشاء الله بزودی به مجلس خواهد آمد و ته ویب خواهد شد در ضمن این

مهدنامه يك ماده راجع بافتتاح روابط پستی و تلگرافی است كه بعد از آنكه مهدنامه از مجلس گذشت قرارداد پستی بمجلس شورای ملی تقدیم خواهد شد مواد آنهم حاضر است ولی انتظار داریم بزودی مهدنامه بگذرد تا آن قرار داد پستی تقدیم مجلس شورای ملی بشود البته قبل از اینکه از تصویب مجلس بگذرد بموقع اجرا گذارده نخواهد شد

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی سؤالی راجع بدکتر های اروپائی از آقای وزیر معارف داشتند .

شیخ الاسلام - این سؤال را هم توسط مقام ریاست مجلس شورای ملی باینقسم بنده کردم قرائت میکند

(بعضون ذیل قرائت نمودند)
(مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی)

بیشنهاد میکنم باستفاده نامه معصلین طب که شکایت از دو نفر دکتر و یک نفر خانم خارجی کرده اند و در روزنامه های معلی هم مثل ستاره ایران ۵۷ جمعه بیست و هفتم معرم درج شده رسیدگی و تعقیب شود .

رئیس - از حدود سؤال خارج است معنی سؤال ندارد .

شیخ الاسلام - عرض بنده این است که اقدامی راجع به آنها شده است باینکه بهمان حال باقی است

وزیر معارف - بلی سوه تفاهمی پنجاه قبلا بین

شاگردان دارالفنون و اطباء معالج مریض خانه دولتی شده بود بنده از آنها توضیحاتی خواستم معلوم شد که يك سوه تفاهم ساده است مثلا در اطاق عملیات جراحی قانون اینست که وقتی جراح عمل می کند نباید داخل شد حتی بعضی از آقایان که از ترتیبات مریضخانه اطلاع دارند می دانند که وقتی عملیات جراحی می شود اطباء و اشخاص که معالج هستند باید دستمال را بدشان بکشند بگیرند تا نفی که از دهانشان خارج می شود و ترشح می کند آن میکربها داخل در جراحات مریض نشود وقتی که شروع بعمل کردند دیگر داخل در اطاق شدن مشکل است گویا یکی دود فمه ها کردها خواسته اند داخل اطاق شوند خادمه پرستاره (دیر کریس) که مدیره اطاق عملیات است گویا گفته است مشغول عملیات هستند و چون بموقع نرسیدید خوب است داخل نشوید معذالک از آنها توضیحاتی خواستم گفتند هیچ ممکن نیست از راه توهین اقدامی شده باشد از راه تعلیم بود این بود که این مسئله را سوه تفاهم دانستم و با شاگردان مذاکره کردم که قبل از وقت بردند و از روی يك ترتیب صحیحی باشد که این سوه تفاهمات پیدا نشود

رئیس - بموجب رقمه که آقای رئیس الوزرا نوشته اند آقای منصور الملک را بسمت معاونت وزارت داخله معرفی کرده اند و برای تعیین سؤالاتی که شده حاضرند جواب بدهند

شاهزاده سلیمان میرزا سؤالی راجع باوضاع

آذربایجان دارند و آقای آقا سید یعقوب سؤالی راجع بانتخابات آنجا دارند و آقای معاون برای هر دو حاضر هستند

معاون وزارت داخله - بلی
رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه نطق)

سلیمان میرزا - محض تذکر آقای معاون وزارت داخله عرض میکنم قبل از آنکه وزیر معارف بنده اجازه گرفتیم و در این مجلس راجع باذربایجان بطور پیشنهاد مذاکره کردیم و تصور می کردم بعد از آنکه هیئت وزراء معرفی شدند دیگر محتاج بتجدید مطلب نخواهد شد فعلا می بینم همانطور که همه آقایان درجاریه مطالعه فرموده اند و خود آقای معاون هم البته بیشتر از سایرین اطلاع دارند اوضاع آذربایجان و امنیت آن حدود چندان خوب نیست و باید از برای يك قسمتی از مملکت مثل آذربایجان سعی کنند که زودتر امنیت حاصل شود گمان می کنم آقای معاون هیئت دولت با بنده موافقت داشته باشند ولی چون از اقداماتی که هیئت دولت در این زمینه کرده اند اطلاعی ندارم محض مزید اطلاع و رفع پریشانی حواس که آیا در آذربایجان باهالی آنجا چه میکند و اهالی آنجا بطور زندگانی میکنند و برای اینکه از آذربایجان و کیل در مجلس نیست در واقع ما تمام وکیل آذربایجان هستیم بنابراین بنده مثل يك نفر وکیل آذربایجان که هیچ فرقی با طهران ندارد از آقای معاون سؤالی می کنم که آیا برای اصلاح و امنیت آذربایجان چه اقداماتی در نظر گرفته اند و چه عملیاتی فرمودند یا خواهند فرمود که در آتیه خیلی نزدیکی اهالی آنجا راحت باشند و اشرار و متجاسرین که در این حدود تجاوزاتی می کنند بکلی قلع و قمع شوند و غائله آذربایجان بر طرف شود و در این قسمت از مملکت عزیز ما بزودی امنیت و رفاهیت حاصل شود .

معاون وزارت داخله - البته همه آقایان مسبق هستند که مدتی است قضیه اسمعیل آقای سیتگو در صفحات غربی آذربایجان پیش آمده و تولید يك مشکلاتی کرده است مقارن تشکیل این کابینه یعنی اوایل کابینه آقای قوام السلطنه برعهده اتباع اسمعیل آقا و متردین آن صفحات خیلی افزوده شد و قوت گرفتند و در مقابل هم يك مشکلات معلی در تمام آذربایجان پیش آمده بود که بتناسب فزونی عده متردین و سایر دفاع فراهم نبود بدینجهت بدون قوت وقت با کمال مداومت دولت برای تهیه موجبات دفاع مشغول اقدامات شد این بود که از طهران يك عده هم از نوری ژاندارم فرستاد شد در محل هم بایک اقدامات خیلی جدی مشغول بتهیه قوای ملی شدند و تقریباً قوای آذربایجان روی هم رفته در آن موقع از نظامی و غیر نظامی شاید سه هزار نفر رسید ولی حالا متجاوز از پنج هزار نفر هستند و باز هم بده آنها افزوده میشود علاوه بر نفراتی که تهیه شده از حیث اسلحه و مهمات هم بیک اقدامات مفیدی شده است وارد و توشی از اینجا رفت اسلحه کافی داشت در محل هم از

معاون وزارت داخله - البته همه آقایان مسبق هستند که مدتی است قضیه اسمعیل آقای سیتگو در صفحات غربی آذربایجان پیش آمده و تولید يك مشکلاتی کرده است مقارن تشکیل این کابینه یعنی اوایل کابینه آقای قوام السلطنه برعهده اتباع اسمعیل آقا و متردین آن صفحات خیلی افزوده شد و قوت گرفتند و در مقابل هم يك مشکلات معلی در تمام آذربایجان پیش آمده بود که بتناسب فزونی عده متردین و سایر دفاع فراهم نبود بدینجهت بدون قوت وقت با کمال مداومت دولت برای تهیه موجبات دفاع مشغول اقدامات شد این بود که از طهران يك عده هم از نوری ژاندارم فرستاد شد در محل هم بایک اقدامات خیلی جدی مشغول بتهیه قوای ملی شدند و تقریباً قوای آذربایجان روی هم رفته در آن موقع از نظامی و غیر نظامی شاید سه هزار نفر رسید ولی حالا متجاوز از پنج هزار نفر هستند و باز هم بده آنها افزوده میشود علاوه بر نفراتی که تهیه شده از حیث اسلحه و مهمات هم بیک اقدامات مفیدی شده است وارد و توشی از اینجا رفت اسلحه کافی داشت در محل هم از

رئیس - آقای آقا سید یعقوب هم سؤالی راجع بانتخابات دارند.

آقا سید یعقوب - البته آقای معاون وزارت

داخله مسبق هستند که مجلس يك جدیدی دارد که نمایندگان آذربایجان زودتر در تهران حاضر شوند و مخصوصاً در این باب کمیسیون تشکیل دادند که در آن کمیسیون بنده هم عضویت دارم آقایان سلیمان میرزا و مشیرالدوله هم در آن کمیسیون هستند در کمیسیون رأی گرفته شد که دوسه بانتخابات آذربایجان بر مرکز آورده شود بنده سؤالی دارم میخواستم عرض کنم که دوسه زودتر خواسته شود که عمل انتخابات آذربایجان خاتمه پیدا کند .

رئیس - اظهار جناب عالی بطور سؤال نبود
معاون وزارت داخله - اجازه میفرمائید توضیحاتی عرض کنم .
رئیس - بفرمائید

معاون وزارت داخله - فرستادن این دوسه که بتأخیر افتاد برای این بود که مشغول جمع آوری بودند ولی این اواخر تأکید شد و بموجب تلگرافی که از تبریز رسیده است چند روز است دوسه ها را فرستاده اند و عنقریب همین روز ها به مرکز خواهد رسید

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی هم يك

سؤالی داشتند
شیخ الاسلام - این هم سؤالی است که بنده توسط ریاست مجلس شورای ملی کرده ام و چون شرحی در روزنامه ستاره ایران شماره ۶۳ دیدم و همان طرز که در روزنامه نوشته شده بود چون راجع بوزراء بود بنده هم همان قسم نوشتم این است که قرائت می کنم و بعضون ذیل قرائت نمودند

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی روزنامه ستاره ایران نمره ۶۳ می نویسد وزراء حقوق بکصد نفر تفنگچی تصویب نموده اند برای راه شیراز و اصفهان و نیز در نمره ۵۶ مورخه ۲۶ محرم می نویسد هیئت وزراء عظام ماهی دوهزار تومان اضافه بر بودجه فرا سورانی فارس تصویب نموده اند و نیز در همین شماره می نویسد ریاست وزراء عظام مقرر فرموده اند پانصد تومان فشنگ جهت یزد خریداری شود چون تصویب نامه های فوق بمجلس شورای ملی نیامده است پیشنهاد می کنم از ریاست وزراء عظام سؤال شود که این تصویب نامه ها بدون مراجعه بمجلس شورای ملی چگونه بموقع اجرا گذارده شده است شیخ الاسلام اصفهانی

معاون وزارت داخله - چون سؤالشان از آقای رئیس الوزرا بود جواب را آقای رئیس الوزرا باید بدهند در جلسه آتیه جواب بعرض می رسد

رئیس - آقای سردار معظم نماینده خراسان سؤالی راجع بانتخابات داشته

سردار معظم - سؤال بنده مختصر است با نهایت درجه علاقه مندی که بحضور و کلاه در مرکز است بنده می خواستم از معاون وزارت داخله سؤال کنم علت اینکه شروع بانتخابات خوار ورامین و همدان و سیستان و آباءه و مشهد و نیشابور و ایل قشقائی و بار فروش و کرمانشاهان نشده است چیست اگر بگردد در مشهد و نیشابور مانعی تا بحال بوده نسبت بنقاط دیگر که مانعی نبوده و مانع این دو نقطه هم مدتی است برطرف شده و علت اینکه تا بحال از طرف دولت اعلان انتخابات در این نقاط داده نشده چیست

معاون وزارت داخله - در تمام این نقاط اعلان انتخابات داده شده است در حوزة فارس برای انتخابات جهرم است و با باده چند روز قبل دستور شروع بانتخابات داده شده مطابق تلگرافاتی که اخیراً رسیده است در جهرم شروع و مأمور از طرف ایالت فارس گرفته که انتخابات قشقائی را شروع بکند و بسردار هشایر هم برای انتخابات اهل قشقائی دستورهای لازمه داده شده راجع بانتخابات بلوچستان هم يك مشکلاتی داشته است و دستور دادیم که حتی المقدور اقدام بکنند راجع بانتخابات همدان البته مسبق هستند نظر بیک مشکلات معلی که در انتخابات پیدا شده بود يك سابقه مفصلی پیش آمده بود آن سوابق تمام مطالعه شده و بالاخره دستور بحکومت همدان داده شد که موافق قانون انتخابات . انتخابات آن جا را خاتمه بدهند و شاید محتاج بمامور مخصوص هم نباشد و اگر يك مشکلات

مهم پیدا کرد اطلاع بدهند تا اگر مأمور مخصوص لازم باشد فرستاده شود . در حوزة خراسان هم مشهد و نیشابور و طبس و سیستان است برای سیستان دستور دادیم که شروع بکنند و اقدام هم کردند ولی راجع بنقاط دیگر تا اقدام کنیم و حالا شروع خواهیم کرد و دستورش هم داده شده است در خصوص بار فروش مازندران هم اقدام شده نمره هم فرستاده شده راجع بخوار ورامین هم حکومت نظامی آن جا ملغی شده و دستور برای انتخابات آن جا داده شد در حوزة آذربایجان مخصوصاً تبریز عرض کردم دوسه خواسته شده برای توابع ایالت دتودادیم که حتی المقدور سعی کنند که انتخابات آنجا زودتر شروع شود و بانجام رسد . راجع باخطار آقایان نمایندگان هم که در بعضی نقاط انتخاب شده اند و هنوز نیامده اند اگر چه دولت مسئول نیست حتماً وقتی که آنها بانتخاب می شوند زود بیایند ولی مخصوصاً تلگرافات شده است که زودتر حرکت کنند

یک نفر نماینده هم اخیراً در تأیید انتخاب شده و تلگراف انتخاب ایشان رسیده است و حاج میرزا تقیخان است که کتباً بمجلس هم اطلاع داده شده است .

سردار معظم - بسیار خوب مطابق اظهارات معاون وزارت داخله باید امیدوار بود هر چه زود تر نمایندگان که از حوزة های مزبوره انتخاب شده اند در مرکز حاضر شوند ولی چون ایشان راجع بجهرم اغیاره کردند بنده تصور می کنم آنطوریکه فرمودند نشده باشد و راجع به همدان هم که نمی گفتند از طرف دولت مأمور خاصی برای نظارت فرستاده شود بنده لازم می دانم عرض کنم خوب است که دولت این قبیل مداخلات را در امر انتخابات نماید که برخلاف قانون است و با بودن مجلس شورای ملی باید جلوگیری از جریان انتخابات نمایند دولت در امر انتخابات لازم نیست وسکته با اساس انتخابات وارد میاورد و اسباب تأخیر می شود .

رئیس - راجع به جهرم چه فرمودید درست مسوع نشدم

سردار معظم - شنیده می شود از جهرم فتح الدوله انتخاب شده است اگر اینطور باشد خیلی جای نأسف است

معاون - البته بموجب قانون انتخابات هر کس معرفی شود دولت نمی تواند رد کند اگر نظریاتی باشد باید خود مجلس اقدام نماید اما راجع به همدان بنده عرض کردم سابقاً مأمور مخصوص فرستاده شده بود بعد از آنکه بسوابق مراجعه شده موافق قانونی انتخابات دستور داده شد که حکومت خودش انتخابات را خاتمه دهد و معتقد نبودیم مأمور فرستاده شود .

فتح الدوله - چون این جا اسم فتح الدوله برده شد شاید اشتباه شود ایشان جوادخان فتح الدوله هستند و بنده فتح الله فتح الدوله هستم

رئیس - آقای آقا سید حسن کاشانی راجع بانتخابات سؤالی داشتید آقا سید حسن بنده راجع به

مهم پیدا کرد اطلاع بدهند تا اگر مأمور مخصوص لازم باشد فرستاده شود . در حوزة خراسان هم مشهد و نیشابور و طبس و سیستان است برای سیستان دستور دادیم که شروع بکنند و اقدام هم کردند ولی راجع بنقاط دیگر تا اقدام کنیم و حالا شروع خواهیم کرد و دستورش هم داده شده است در خصوص بار فروش مازندران هم اقدام شده نمره هم فرستاده شده راجع بخوار ورامین هم حکومت نظامی آن جا ملغی شده و دستور برای انتخابات آن جا داده شد در حوزة آذربایجان مخصوصاً تبریز عرض کردم دوسه خواسته شده برای توابع ایالت دتودادیم که حتی المقدور سعی کنند که انتخابات آنجا زودتر شروع شود و بانجام رسد . راجع باخطار آقایان نمایندگان هم که در بعضی نقاط انتخاب شده اند و هنوز نیامده اند اگر چه دولت مسئول نیست حتماً وقتی که آنها بانتخاب می شوند زود بیایند ولی مخصوصاً تلگرافات شده است که زودتر حرکت کنند

یک نفر نماینده هم اخیراً در تأیید انتخاب شده و تلگراف انتخاب ایشان رسیده است و حاج میرزا تقیخان است که کتباً بمجلس هم اطلاع داده شده است .

انتخابات آذربایجان و نتیجه کمیسیونی تحقیق خواستم سؤالی بکنم آقای آقا سید یعقوب اظهار کردند و جواب هم داده شد

رئیس - اظهارات آقایان تمام شد . اگر آقایان موافق باشند جلسه را ختم می کنم و جلسه آتیه پیش فردا روز پنجشنبه دوساعت بفرود دستور آن هم شور قانون در ماهه چین خواهد بود مخالفی نیست اظهاری نشده مجلس تقریباً یکساعت از شب گذشته ختم شد .

جلسه ۳۷
صورت مشروح مجلس

یوم پنجشنبه پانزدهم عقرب ۱۳۰۰ مطابق دوم ربیع الاول ۱۳۴۰

مجلس تقریباً يك ساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید

صورت مجلس یوم سه شنبه نیم عقرب را آقای تدین قرائت نمودند .

رئیس - آقای سردار معظم کردستانی (اجازه)

سردار معظم کردستانی - آقای حاج میرزا اسدالله خان در جلسه قبل بواسطه کسالت غائب بودند با دارم مباشرت هم اطلاع دادند امروز هم همین جهت تشریف نیاورده اند .

رئیس - اصلاح می شود . دیگر اعتراض نیست؟ (اظهاری نشد)

صورت مجلس تصویب شد . دستور امروز : شور در عهدنامه چین بود ولی بملاحظه اینکه مدت قانونی منقضی شده باید بماندن برای روز سه شنبه (گفته شد صحیح است) دوفقره راپورت یکی از کمیسیون و یکی از شعبات اولی راجع به آقای معتمد السلطنه و آقای آقا سید کاظم رسیده است مغالطی نیست که جزء دستور باشد (گفته شد خیر) پس قرائت می شود

آقای تدین راپورت کمیسیون تحقیق را راجع به آقای معتمد السلطنه بمضمون ذیل قرائت نمودند

کمیسیون تحقیق بانتخابات حسب الوظيفه درصدد بود که در خصوص معرفیت معلی آقای معتمد السلطنه تحقیقات معلی نماید در این اثنا تلگرافی با مضایحه کثیره از معارف طبقه مغتلفه حوزة انتخابیه مشارالیه واصل گردید دائر براینکه تلگراف شکایت آمیز سابق آنها بواسطه اختیارات مأمورین مخصوص کلنل معتمد تقیخان بود و اکنون که آن اجازات برطرف شده تلگراف ماقبل خود را تکذیب و اظهار شناسائی و رضایت از انتخاب آقای معتمد السلطنه می نمایند .

کمیسیون بمذاق ملاحظه تلگراف و سایر قرائن و دلایل موجوده خود را از تعقیب معلی بی نیاز و آقای معتمد السلطنه را دارای معرفیت معلی می داند .

رئیس - رأی می گیریم به نمایندگی آقای معتمد السلطنه آقایانیکه تصویب می کنند قیام نمایند . (اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شده راپورت دیگر از